

Dues visions sobre l'havanera

FEBRÉS, Xavier. *Això és l'Havanera*. Ed. La Campana. Barcelona, 1995, 134 pàg.

PÉREZ, C.; NAVARRO, A.; LINARES, M. T. *L'Havanera. Un cant popular*. Ed. El Mèdol. Tarragona, 1995, 158 pàg.

Aquest passat mes de juny de 1995, coincidint amb la Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell, han sortit a la venda dos llibres amb una intenció comuna, encara que amb matisos prou diferents: esbrinar orígens, desenvolupament i futur d'allò que és, ha estat i serà l'havanera.

Les havaneres són ja una cosa tan nostra que algun dia haurem d'inventar una tradició ancestral per tal de refer els camins que ens l'han feta arribar. Són moltíssims els grups d'havaneres catalans (no pas tots amb el mínim de qualitat exigible) i infinites les colles de turistes que a la vora de la nostra mar (o asseguts a la vora d'una taula, just sortint de la *roulotte*; sempre però, davant l'escalfor d'un cremat) evoquen la nostàlgia d'una mulata bellíssima anomenada Lola i d'un vaixell de guerra conegut amb el nom d'El Català. El ritual estiuec de la cançó i del cremat ha esdevingut un dels signes d'identitat del nostre turisme i, ai las!, de la nostra costa més íntima.

Tanmateix, l'havanera és molt més que no pas l'estratègia d'uns hotelers amb mentalitat de *touroperator*. L'havanera té una procedència, té una història; es cantava en tavernes que no eren de cartró, que ni de lluny s'assemblaven amb els decorats de sèrie B que en l'actualitat han esdevingut alguns racons tavernaris de les nostres viles marineres. L'havanera té una dignitat que algun dels nostres grups d'havaneres intenten de mantenir intacte, alhora que n'asseguren la contemporaneïtat.

D'altra banda, hi ha al nostre país, una línia d'investigació i de divulgació que comença amb Xavier Montsalvatge l'any 1948 i que finalitza amb els dos llibres que presentem: *L'havanera un cant popular*, de Càstor Pérez, Andreu Navarro

i M. Teresa Linares i *Això és l'havanera*, de Xavier Febrés.

Xavier Febrés és un periodista prou reconegut, amb la traça de la divulgació i amb la ploma senzilla, ràpida, entenedora i alhora rigorosa que caracteritza els comunicadors de temes diversos, capaç de facilitar els coneixements amb proverbial desimboltura. Des de sempre, que Febrés s'ha especialitzat en temes empor-danesos; en temes específicament palafrugellencs, sobretot. És en aquest sentit que l'havanera no podia ser-li indiferent. Ja en els *Quaderns* d'aquesta pròpia revista, Febrés hi ha publicat *Les havaneres, el cant d'un mar*, i encara que tangencialment, ha parlat sobre les havaneres en d'altres textos sobre Calella.

Partint ja del títol del llibre, Febrés realitza una claríssima exposició de motius d'allò que serà el seu text: estricta divulgació, oferiment al lector dels paràmetres bàsics i de les línies absolutes d'allò que és l'havanera. Llibre de butxa-

ca i síntesi sobre tot el que fins ara s'ha estudiat d'aquest tema; llibre periodístic, finalment, que no aporta cap dada sobre el tema (tampoc no és aquesta la seva intenció), però sí que exerceix una funció de compilador que permet al lector tenir un accés directe, senzill i de lectura agradable sobre el tema específic.

Cal afegir també que Febrés, i sembla que no podia ser d'una altra forma, explica la darrera revifalla de l'havanera a Catalunya com a conseqüència de l'èxit desbordant de la Cantada de Calella. De forma ràpida i sense deixar de ser crític, Febrés traça els orígens i les vicissituds, transcorregudes any a any, del festival de Calella, perquè al seu entendre, així marca també l'estat actual de l'havanera a Catalunya.

L'havanera un cant popular és un altre estil de llibre, amb pretensions ben diferents d'aquelles que han guiat Febrés, perquè diferent és el tarannà dels seus autors: M. Teresa Lineros, directora del Museu Nacional de Música de La Habana, i la seva col·laboradora, Mirna Guerra; Andreu Navarro, component del grup d'havaneres L'Espingari de Montcada i Reixac, i Càstor Pérez, cantant d'havaneres palafrugellenc del grup Caliu i exmembre dels grups Port-bo i Caobana, i investigador d'aquest gènere musical.

Si bé la idea d'aquest llibre es deu a Andreu Navarro, és Càstor Pérez qui més capítols hi ha aportat. L'índex és obra seva i seu és també el gruix més important dels textos. M. Teresa Lineros i la seva col·laboradora s'encarreguen de la part de l'havanera a Cuba, mentre Andreu Navarro tracta sobre la influència d'aquesta música en els gèneres cultes i realitza també l'anecdolari (el qual dona rellevància a un aspecte de l'havanera que no es pot obviar: el divertiment), deixant per a Càstor Pérez tota la resta de l'obra, o sigui,

Xavier Febrés

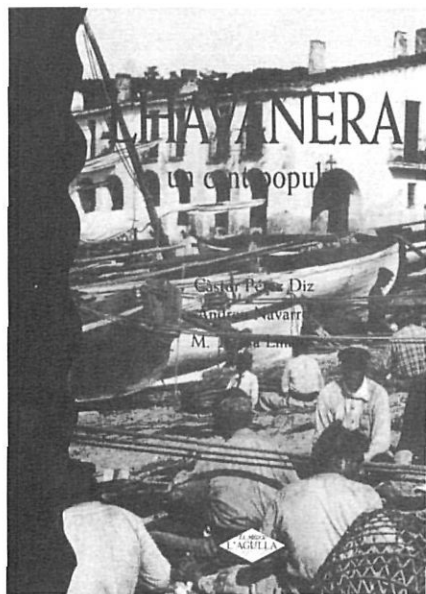
EDICIONS
LA CAMPANA

l'havanera a la península: vies i divulgació, funcions, propostes, zones d'interès, autors i actualitat. El resultat és un llibre d'edició impecable que cerca d'oferir al lector l'estat actual d'investigació d'aquest tema. Segons Pérez, es tracta d'analitzar i de definir les diferents propostes i funcions que cobria l'havanera per així establir-ne el caràcter autòcton.

(En un altre aspecte, cal també especificar que els beneficis obtinguts pels drets d'autor d'aquest llibre s'han destinat al projecte solidari *Havaneres per Cuba*, el qual va tenir lloc durant els mesos de setembre i octubre de 1995 a localitats com Barcelona, Mataró, Reus i Girona. Es tractava d'organitzar uns concerts, dels beneficis dels quals s'obtenia materials escolar i de neteja, sabates, ulleres, medicaments, etc. Es va recollir un total de 2 tones que es van fer arribar a la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya a l'Havana).

En fi, el llibre de Pérez i els seus col·laboradors, es tracta d'una proposta sociològica sobre aquest cant popular. Sobre el present i sobre el futur, Pérez és clar: «Estem en un moment culminant. Més amunt, difícilment s'hi pot anar. L'havanera evoluciona, és clar que sí, i ho fa en el sentit que popularitat implica creació i creació implica evolució. Hi ha molts grups i moltes noves composicions; no tots ni totes, però, amb un mínim de qualitat: cal més autocrítica per part dels grups i també més exigència per part del públic»: una lúcida i senzilla reflexió.

Gerard Prohias

El fons notarial de Santa Coloma

Josep M. T. GRAU I PUJOL

Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners.
Fundació Noguera. Inventari d'Arxius Notarials de Catalunya, 19
Barcelona, 1996, 408 pàg.

Ha sortit a la llum el volum número 19 la col·lecció «*Inventaris notariais*» de la Fundació Noguera, obra de l'arxiver i historiador Josep Maria Grau i Pujol. Aquest catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners (la Selva) s'afegeix a d'altres instruments de descripció notariais ja publicats de la zona de Girona i comarques properes: Puigcerdà, Arenys de Mar i Vic.

La importància de la tasca que està portant a terme la Fundació Noguera és evident, ja que a més de publicar aquests inventaris notariais també edita les col·leccions Textos i documents, Estudis, Acta Notariorum Cataloniae, Llibres de Privilegis i Diplomataris. Darrerament, i dins la secció de Diplomataris, ha aparegut el del monestir d'Amer, treball signat per Esteve Pruença. Amb tota aquesta sèrie de publicacions la Fundació Noguera està dotant el nostre país d'un excel·lent material de treball per a historiadors i estudiosos en general.

Entrant ja a parlar de l'autor de l'obra, cal dir que en Josep Maria Grau és un arxiver i historiador tarragoní que per raons professionals va estar vinculat a les comarques gironines: del 1988 a finals del 1989 va treballar a l'Arxiu Històric de Girona; a primers del 1990 va ser destinat a Santa Coloma de Farners com a director de l'Arxiu Històric Comarcal, on emprengué la difícil tasca d'aixecar la imatge d'un arxiu comarcal que es trobava en aquell temps passant per uns moments molt baixos. Al front d'aquest arxiu destacà per la seva feina de difusió externa i per les seves campanyes de recaptació de fons personals i familiars. Grau, entusiasta i molt actiu,

revifà, amb l'ajut d'altres companys, el Centre d'Estudis Selvatans, associació cultural de la qual en fou secretari fins a la seva marxa, el desembre del 1993. En l'actualitat Josep M. grau treballa de tècnic arxiver a l'Arxiu Històric de Tarragona.

La publicació d'instruments de descripció, com és el cas d'aquest catàleg, és una necessitat que té el món cultural català, ja que són eines de difusió importantíssimes. Aquesta obra pot interessar tant a arxivers, com a historiadors, notaris, advocats o particulars, essent un ajut considerable per a les seves investigacions, i fins i tot punt de partida d'altres estudis, tesis i treballs.

El districte notarial de Santa Coloma de Farners adoptat per la llei del 1862 equivalia al del partit judicial, és a dir, l'actual comarca de la Selva sense Amer ni Fogars de Tordera. En canvi, s'afegiren les poblacions de Viladrau i Espinelves (Osona). Les notaries estudiades per l'autor són Anglès (1583-1878), Arbúcies (1640-1968), Blanes (1362-1966), Brunyola (1459-1867), Hostalric (1435-1956), Lloret (1395-1945), Santa Coloma de Farners (1562-1992), Sant Hilari Sacalm (1710-1881), Tossa (1503-1843) i Vidreres (1465-1874), i les notaries foranes de Centelles, Llagostera, la Pobla de Lillet i Santa Maria d'Oló.

S'ha d'afegir que Blanes i Tossa tenien notaries de Marina, a través de les quals es pot estudiar l'activitat comercial marítima en la Costa Brava, molt intensa al segle XIX. Santa Coloma de Farners, compta, encara avui, amb dos notaris, tot i que a primers de segle hi va haver intenció de suprimir-ne un. Els avatars de la història, i en especial la guerra dita del Francès o de la Independència, van perjudicar greu-